

Лінгвопростір Олександра Олеся: концепти і концептуалізація

Голобородько К. Ю. Ідіостиль Олександра Олеся: лінгвокогнітивна інтерпретація / К. Ю. Голобородько. — Х. : ХІФТ, 2010. — 528 с

А. О. Новиков,

*доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української літератури та методики викладання
Глухівського національного педагогічного університету
імені Олександра Довженка*

У сучасному олесезнавстві з'явилась монографічна праця К. Ю. Голобородька, що репрезентує аналіз поетичного мовомислення видатного українського поета з позицій новітніх дослідницьких методик. Автор монографії визначає світоглядно-естетичні пріоритети поетової мовотворчості, детально подає опис художньо-мовного універсуму Олександра Олеся, визначає чинники, які вплинули на формування поета з яскраво вираженою національною харизмою. Наводиться періодизація лінгвокреативної діяльності митця. На підставі зібраних та опрацьованих автором монографії матеріалів виокремлено такі періоди дослідницького дискурсу творчості:

1) початок ХХ століття, коли відбулося входження письменника в українську літературу;

2) 20—40 роки минулого століття, пов'язані переважно з дослідженнями, що здійснювалися на еміграції;

3) 50—80 роки ХХ століття, коли розпочався процес переосмислення поетової спадщини на батьківщині;

4) друга половина 80-х років ХХ століття — початок ХХІ століття, коли утвердився образ поета як класика українського художнього слова.

К. Ю. Голобородько визначає мовно-художню і мовноментальну своєрідність Олесевого стилю, що полягає в органічному сплаві концепцій, мотивів, образів, єдності зображальних і виражальних засобів. Особливості ідіостилу реалізуються в мові творів поета, яка характеризується синкретизмом, музичністю, панорамністю, кольористичністю. Орієнтація на національне і європейське відбивається в лексиці його творів. На вербальному рівні виражається психологізм та емотивність. Поетичне мовлення О. Олеся характеризується персоніфікованим авторським мовомисленням, антитетичністю й розгалуженою тропеїчною системою.

Олександр Олесь, за висновком автора монографії, синтезував у своїх творах низку мовно-літературних здобутків: стихію української романтичної поезії та класицизму, новаторство

модернізму, стилістику "високої" мови та просторіччя. Традиційність стилістики, поетичної образності, символіки природно продовжується Олександром Олесем у пошуках самобутніх форм вираження картини світу. Глибоке сприймання культурних універсалій іманентно зумовлює їхнє переосмислення, підпорядковане філософській та естетичній концепції митця. Саме така мовна й мовносвідомісна культура О. Олеся виформовує парадигму його творчості.

У монографічному дослідженні К. Ю. Голобородько наголошує на антропоцентричності мовомислення поета, визначає людину як стратегічний концепт у його творчості, аналізує концепт "народ", висвітлює поетичну персоналізацію концепту "Бог", подає лінгвопоетичну інтерпретацію антропонімів, репрезентує шдивідуально-авторське осмислення концепту "життя" в художній семантиці О. Олеся.

Особливий інтерес становить інтерпретація Олесевого Я, що містить низку іпостасей ліричного героя, серед яких "Я — природа", "Я — борець", "Я — любов", "Я — вигнанець", "Я — світ емоцій і почуттів", "Я — зовнішність", "Я — мої предмети". Оригінальним є мовно-поетична інтерпретація душі, серця, думок і пісень ліричного героя та описи художньо-семантичних обертонів поетового Я.

Всесвіт О. Олеся характеризується кризою низку концептів: "світ", "простір", "земля", "природа", "час", парадигму географічних назв, що відбивають особливості тогочасного та індивідуально-авторського світоусвідомлення.

Автором монографії укладено та наведено найповніші бібліографічні покажчики творів Олександра Олеся (483 позиції) та публікацій про нього (697 позицій).

Монографія К. Ю. Голобородька становить безперечний науковий інтерес та буде корисною літературознавцям, мовознавцям, дослідникам ідіостилістики, культурологам, учителям-гуманітаріям загальноосвітніх шкіл та студентам-філологам, загалом усім, хто цікавиться проблемами естетики і функціонування художнього слова.